

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת וירא

אור

כוח לומדי התורה להגן ולהציל ולשמור על המדינה

(כג) ויַעַשׂ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפֹּף צְדִיק עִם רָשָׁע: (כד) אוֹלֵי יֵשׁ זֹמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר הֲאֵף תִּסְפֹּף וְלֹא תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן זֹמְשִׁים הַצְּדִיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ: (כה) וְזוֹלָלָה לָךְ מַעֲשֵׂת כַּדְּבַר הַזֶּה לְהַמִּית צְדִיק עִם רָשָׁע וְהָיָה כַּצְּדִיק כְּרָשָׁע וְזוֹלָלָה לָךְ הַשֶּׁפֶט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: (כו) וַיֹּאמֶר יְקוֹק אִם אֲמַצָּא בְּסָדֵם זֹמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאתִי לְכָל הַמָּקוֹם בְּעֵבֹרָם: (לב) וַיֹּאמֶר אֵל נָא יִזְוַר לֹאדְנִי וְאֲדַבְּרָה אִף הַפֶּעַם אוֹלֵי יַמְצִאוּן שֵׁם עֲשֶׂרָה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשׁוּזִית בְּעֵבֹר הָעֲשֶׂרָה: שאלות:

א { יש לשאול מדוע אברהם אבינו התפלל להציל בזכות שיש חמישים או ארבעים והלך ופחת עד עשרה, לכאורה נראה הדבר אריכות מיותרת מאחר ובזכות עשרה אפשר להציל היה לו מתחילה לבקש בזכות עשרה להציל את סדום?

ב { עוד יש לשאול מדוע כאן לא התפלל על לוט, הרי מצינו בפרשה הקודמת שמסר נפשו להילחם עם המלכים והכניס עצמו לסכנה בכדי להציל את לוט, ואילו כאן הזכיר כלל את לוט?

המצב בימינו:

נקדים ונאמר עד כמה המצב בארצנו עגום איש את רעהו חיים בלעו בחקירות ורמישות כבוד האדם ואף אוייבנו נושפים בעורפנו ח"ו להשמיד להרוג ולאבד, וכבר נעשו בחירות שניות ובלי שום תוצאה ואי אפשר להקים ממשלה מפני השנאה לשומרי התורה ולומדיה אשר לצערנו הם כצינים בעיניהם ולהביע הדברים בפרהסיה עד כמה יש שנאה לדת התורה ולומדיה כל הרעה הזאת עלתה בימינו, אולם לו חכמו ישכילו זאת שהקמיע של המדינה הם דווקא שומרי ולומדי התורה ובלעדיהם היית מדינת ישראל נהפכת כסדום ועמורה כאשר הקב"ה מעיד על כך בפרשתנו כאשר נבאר.

ביאור תפילת אברהם אבינו:

ובזה נבוא לביאור תפילת אברהם אבינו ותשובת הקב"ה אליו, מבואר במדרש אגדה (בובר) בראשית פרשת וירא פרק יח סימן כד אוֹלֵי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צְדִיקִים. ולמה פתח בחמישים. לפי שהיו חמשה עיירות, כדי שתהא לכל אחת ואחת עשרה צדיקים, ולפי שבדור המבול היו שמונה נח ואשתו ושלושת בניו ושלושת נשותיהם הרי שמונה ולא יכלו להצילם בעבור זה אמר אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו':

עוד פרש"י בראשית פרשת וירא פרק יח פסוק כח התשחית בחמשה. והלא הן תשעה לכל כרך, ואתה צדיקו של עולם תצטרף עמהם: (כט) אוֹלֵי יַמְצִאוּן שֵׁם אַרְבָּעִים. וימלטו ארבעה הכרכים, ל וכן שלשים יצילו שלשה מהם או עשרים יצילו שנים מהם או עשרה יצילו אחד מהם: ביאורם של דברים שבעצם אברהם אבינו כבר הבין והשכיל מדור המבול שלמרות שנח ובניו היו שמנה לא הצליחו להציל את דור המבול, היות וצריך לפחות עשרה כדי שיהיה ראוי שתשרה השכינה במקום ופחות מכך אין סיכוי להציל ולבטל הגזירה, ובתחילה ביקש בזכות חמישים היות והיו חמישה ערים ושיהיה כנגד כל עיר עשרה ובוזה יבטל כל הגזירה, אולם אחרי שגילה לו הקב"ה שאין חמישים ניסה אוֹלֵי הַצִּיל אַרְבַּעַת עָרִים וכן הולך ופוחת עד עשרה, והרמב"ן לומד שבזכות עשרה כונתו לבקש להציל את כל סדום רק בתחילה ניסה אוֹלֵי יֵשׁ כִּנְגַד כָּל עִיר אֲבָל לְבִסוּף בִּיקֵשׁ בְּזָכוֹת עֲשָׂרָה לְהַצִּיל אֶת כָּל סְדוֹם, ומבואר במדרש שאברהם אבינו היה בטוח שיש עשרה שהם לוט ואשתו וארבעת בנותיו וארבעת חתניו ובכך יוכל להציל, אולם הקב"ה גילה שאין עשרה ונמצא שבקשתו האחרונה היית על לוט ובניו.

גדר אפיקורוס

ובזה מבואר מכאן למדו חז"ל במסכת סנהדרין דף צט ע"א אפיקורוס כגון מאן, אמר רב יוסף כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן לדידהו קרו לדידהו תנו, אמר ליה אביי האי מגלה פנים בתורה נמי הוא דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת, אמר רב נחמן בר יצחק מהכא נמי שמע מינה שנאמר ונשאתי לכל המקום בעבורם ע"כ. וכן כתב בילקוט שמעוני פרק יח רמז פג: ופרש"י: וז"ל מאי אהני לן והם אינן יודעין שעולם מתקיים עליהם: מגלה פנים בתורה הוא שכופר במה שכתוב בתורה: אם לא בריתי יומם ולילה וגו' שמהנין לעולם ומקיימין {אותו}, והוא אומר דלא מהני מידי: מהכא נמי שמעינן שהצדיקים מהנין לאחרים: וכן כתב המגן אבות לרשב"ץ פ"ג משנה טו: לאחר שהביא דברי הגמרא הנ"ל, וז"ל הרי שתלמידי חכמים מהנים בעולם ומגינים עליהם בתורתם. מכאן מלמדים אותנו חז"ל יסוד גדול מהיא כוחה של התורה

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

ולומדיה עד אשר אם היו עשרה צדיקים הקב"ה היה מבטל את הגזירה מעל כל העיר ואפילו עיר כמו סדום שהיא סמל השחיתות יכולה להינצל בזכות עשרה צדיקים, ללמדנו כמה בכוח של כל לומד תורה להגן עבור רבים מבני עירו, ואין ספק שכל אדם נוסף שעוסק בתורה יותר מגן וק"ו כל מקום תורה שמקימים כוחו עצום להגן על רבים.

דברי הרב אליהו לופיאן זצ"ל:

והוסיף רבי אליהו לופיאן זצ"ל נתאר לעצמנו שהיו בפועל שם עשרה צדיקים וכל העיר הייתה ניצלת בגללם, אולם בטוח שאף אחד לא היה יודע שכל קיומם הוא בזכות אותן עשרה וכולם חייבים להם את כל כל חייהם, אך בפועל כלל אין מתייחסים אליהם וק"ו שאין תומכים או עוזרים להם כיון שחושבים אותם כבטלנים חסרי ערך ואין יודעים לנצל חייהם, ואדרבא עוד מחפשים להפריע להם ולגזור עליהם גזירות כיון שהם אוכלי חנם, ואנו עדים למצב זה בימינו שזה המבט התקשורתי ומחדיריים לכלל הציבור את חוסר הצורך בקיום עולם התורה וק"ו שמבקשים תקציבים והן רק לנטל על המדינה, אבל לו חכמו ישכילו ויבינו כי כל קיום המדינה וביטחונה וניצחון הצבא והכלכלה הן בזכות אותן שעוסקים בתורה למרות שאין רואים את הקשר בניהם הרי גם בסדום אילו זה היה קורא לא היו יודעים כלום כנ"ל.

וכך מבואר במדרש רבה על איכה פרשה ב פסקה ד:

עוד מבואר במדרש מהו כוח של צדיק: א"ר יוחנן (בראשית כז) הקול קול יעקב קול אדריאנוס קיסר הרג בביתר שמונים אלף רבוא בני אדם ושמונים אלף תוקעי קרנות היו צרין על ביתר והיה שם בן כוזיבא והיו לו מאתים אלף מקוטעי אצבע, שלחו לו חכמים עד מתי אתה עושה לישראל בעלי מומין, אמר להם והיאך יבדקו אמרו לו כל מי שאינו עוקר ארז מלבנון אל יכתב באסטרטיא שלך והיו לו מאתים אלף מכאן ומכאן, ובשעה שהיו יוצאין למלחמה היו אומרים לא תסעוד ולא תסכיף, הדא הוא דכתיב (תהלים ס"ו) הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו, ומה היה עושה בן כוזיבא היה מקבל אבני בליסטרא באחד מארכובותיו וזורקן והורג מהן כמה נפשות, ועל זה א"ר עקיבא כך שלש שנים ומחצה הקיף אדריאנוס קיסר לביתר, והיה שם רבי אלעזר המודעי עסוק בשקו ובתעניתו ובכל יום ויום מתפלל ואומר רבש"ע אל תשב בדין היום, ולבסוף נתן דעתו לחזור, אתא חד כותאי ומצאו ואמר לו אדוני כל יומין דהדא תרנגולתא מתגעגע בקיטמא לית את כביש לה אלא המתן לי דאנא עביד לך דתכבישנה יומא דין, מיד עליל ביה בבוביה דמדינתא ואשכחיה לר"א דהוה קאים ומצלי עבד גרמיה לחיש באודניה דר' אלעזר המודעי, אזלון ואמרון לבר כוזיבא חביבך ר' אלעזר בעי לאשלמא מדינתא עם אדריאנוס, שלח ואתייה לההוא כותאי א"ל מאי אמרת ליה, א"ל אין אנא אמר לך מלכא קטיל ליה לההוא גברא ואין לית אנא אמר לך את קטיל ליה לההוא גברא אבל מוטב ליקטליה ההוא גברא לגרמיה ולא תתפרסין מיסטורין דמלכותא, בן כוזיבא סבר בדעתיה דבעי לאשלמא מדינתא כיון דחסל ר' אלעזר צלותיה שלח ואייתיה, א"ל מה אמר לך הדין כותאי א"ל לית אנא ידע מה לחיש לי באודנאי ולא שמעת ליה כלום דאנא בצלותי קאימנא ולית אנא ידע מה הוה אמר, נתמלא רוגזיה לבן כוזיבא יהב ליה חד בעיטא ברגליה וקטליה, יצאתה בת קול ואמרה (זכריה י"א) הוי רועי האליל עוזבי הצאן חרב על זרועו ועל עין ימינו, אמרה לו אתה סימית זרוען של ישראל וסימית עין ימינך זרועו של אותו האיש יבש תיבש ועין ימינו כהה תכהה מיד גרמו עונות ונלכדה ביתר ונהרג בן כוזיבא ואיתא רישיה לגבי אדריאנוס ע"כ. **הרי לנו כי ביתר היית מוגנת בזכותו של צדיק אחד.**

הצרות באות בעקבות רפיון התורה:

וכן כתוב בבראשית פרק כז (כב) וַיִּגֶשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁהוּ וַיֹּאמְרוּ הַקֵּל הַקֵּל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יָדֵי עֵשָׂו: ודרשו חז"ל **איכה רבה (וילנא) פתיחתות ד"ה ב** שכן הבטיחם אביהם ואמר להם (בראשית כ"ז) הקול קול יעקב והידים ידי עשו, כל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אין הידים ידי עשו, וכל זמן שאין קולו מצפצף בבתי כנסיות ובתי מדרשות הידים ידי עשו, והובא בפרש"י. **והקשה הגר"א** כיצד למדו חז"ל מהפסוק את דבריהם הרי לכאורה כתוב הפוך? ראיתי בגר"א בקול אליהו בח"ב מובא דהקל הראשון כתוב חסר וא"ו ואילו הקול השני מלא, וא"כ מתפרשת דרשת חז"ל אם הקל חסר ואינו שלם ממילא הידים ידי עשו ואם הקול יהיה שלם אין הידים ידי עשו. לכן בזמננו שאנו רואים את הדרדרות המצב הבטחוני בארץ וכל יום באים שונאינו ודוקרים בסכינים וחרבות יהודים הרי זה הידים ידי עשיו כפשוטו, ובהכרח שיש עלינו תביעה לחיזוק לימוד התורה אשר בכוחה להגן ולהציל את כלל ישראל.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מעשה שמוכיח כיצד התורה מחייה ומחזיקה:

וכאשר מסופר על עשיר אחד שלקח לביתו היחידה חתן תלמיד חכם מתלמידי רבי יצחק אלחנן זצ"ל והתחייב לכלכלו והוא ישב ללמוד ואכן כך היה ולאחר זמן באו שליחים להגר"י אלחנן מאיזה ישוב לבקש להם רב והציע להם את אותו אברך, הלכו אליו והציעו לו, והשיב שצריך לשאול את חמיו שמפרנסו, הלך אליו והעלה את ההצעה אך חמיו השיבו שהוא יעלה לו את הקיצבה ובלבד שלא יעזוב, שוב אחר זמן חזרה הצעה אחרת וחזר על עצמו אותו דבר וחמיו הוסיף לו כסף, ושוב אחר זמן באה הצעה מיוחדת ובפעם הזו אשתו התערבה והלכו לדבר עם חמיו ושוב מסרב ומוכן להוסיף תקציב, אך ביתו אמרה עד מתי אבא נהיה סמוכים עליך שתחזיק אותנו הגיע הזמן להיות עצמאים, והשיב לה אביה מי יודע מי מחזיק את מי אני אותכם או אתם אותי, אך עמדה על דעתה והתארגנו כעבור כמה ימים לנסוע ונפרדו מהאבא, והנה בעודן בדרך רץ אחריהם פרש להודיע להם שהאבא נפטר, רק אז הבינו את כוונתו שזכות התורה החזיקו אותו.

מעשה נוסף עם הגר"ח מבריסק:

וכן מסופר שפעם באו פרנסי העיר בילסטוק לגר"ח מבריסק זצ"ל להתייעץ אם בנו יכול להיות להם רב כי ידעו שיאמר להם את האמת, השיב להם שהוא ראוי היות והיום הוא תירץ את הרמב"ם יפה, והגיב אחד מהפרנסים לגר"ח מה יועיל לתושבי בילסטוק התירוץ על הרמב"ם, ועוד בשביל לתרץ רמב"ם הוא יכול להשאר כאן, ואז כעס עליו הגר"ח שדבריו ממש כפירה בתורה על פי הגמרא הנ"ל שמבואר עד כמה גדול כוח התורה להגין על העיר וזה עיקר גדלותו של הרב.

מעשה עם הב"ח שכתב הרב ש"ך זצ"ל:

ואמר מרן הרב שך זצ"ל שהב"ח הוא היה רבה של בלז והנה פעם ראו חושך בביתו והדיחוהו מהרבנות בגלל שלא למד, והטעם שהדיחו אותו כיון שידעו עד כמה כוח תורתו ולימודו של הרב מגינה על העיר כמתבאר בגמרא, אמנם הם טעו בו כי לא היה לו כסף לקנות נרות ולמד בעל פה ולכן הם נענשו והוא זכה למקום יותר מכובד.

דברי החפץ חיים על גדולת התורה:

כתב החפץ חיים עה"ת בפרשת בראשית על דברי חז"ל אמר רב יצחק בראשית שהעולם נברא בשביל התורה שנקראת ראשית, וביאר שהנה כידוע שכאשר אדם יראה מלך בונה ארמון מפואר ומשקיעים בו הרבה כסף חייב להיות שהשימוש בו עולה בחשיבות על גודל ההשקעה כי כן דרכו של כל אדם שכל השקעה שעושה היא על מנת להפיק דבר יותר חשוב מעצם ההשקעה שמשקיע אחרת לא היה משקיע, ואם כן הקב"ה ברא את כל העולם בחכמה עצומה והכל בשביל התורה שנקראת ראשית בהכרח שהתורה עולה בחשיבותה יותר מכל העולם לכן התורה היא הערך העליון ביותר.

דברי הזוהר הקב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא:

זאת ועוד כתב הזוהר כרך ב (שמות) פרשת תרומה דף קסא עמוד ב כל מאן דאסתכל בה באורייתא ואשתדל בה כביכול הוא מקיים כל עלמא, קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא, אשתכח דעובדא וקיומא דכל עלמא אורייתא איהי, בגין כך זכאה איהו בר נש דאשתדל באורייתא דהא איהו מקיים עלמא ע"כ. וכתב בחידושי הגר"יז החדשים סימן צ על דברי הזוהר, ונמצא דהבריאה היא לפי התורה ולא התורה לפי הבריאה. ונמצא אנו למדים מדברי הזוהר מדוע בזכות לומדי התורה העולם מתקיים כי היא מקור בריאת העולם וכל העוסק בתורה הופך עצמו לחתיכת תורה שממנו נברא ומתקיים העולם.

חובת כל אדם לקבוע עיתים לתורה ולהחזיק תורה:

העולה מדברנו עד כמה חובה עלינו להעריך כל לומדי התורה ואת הרבנים, וכמו כן שכל אחד ואחד חייב לקבוע עיתים לתורה כי בזכות זה מי יודע כמה גזירות הוא מבטל מעליו ומעל כל בני ביתו, וכמאמר חז"ל בגמרא שנהדרין דף צב ע"א ואמר רבי אלעזר כל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בלילה אש אוכלתו, שנאמר {איוב כ'} כל חשך טמון לצפוניו תאכלהו אש וכו' ואמר רבי אלעזר כל שאינו מהנה תלמידי חכמים מנכסיו אינו רואה סימן ברכה לעולם ע"כ, ואשרי הזוכה להיות מתמכין דאורייתא ולהחזיק ביד לומדי התורה שבוה מגן על עצמו ועל בני ביתו לבטל מעליהן כל גזירה רעה, ויה"ר שזכות התורה תגן על כלל ישראל ונזכה לגאולה ולבניין בית המקדש במהרה אכ"י"ר.

בידידות ואהבה

מרדכי מלכא